CZU: 316.485:004:171-053.6 **https://doi.org/10.59295/sum11(7)2026_22**

PERCEPȚIA CYBERBULLYINGULUI DE CĂTRE TINERI – DECALAJUL DINTRE INFORMARE ȘI ÎNȚELEGERE

Andrei PERCIUN,
Universitatea de Stat din Moldova

În Republica Moldova, rata prevalenței victimizării prin cyberbullying ajunge la 53,4%, o proporție de 3,5 ori mai mare decât media europeană de 15%. Prezenta cercetare examinează percepția unui grup de 314 studenți ai Universității de Stat din Moldova cu privire la acest fenomen și relevă trei contradicții critice. Prima contradicție: în timp ce 84,4% dintre respondenți se declară familiari cu termenul cyberbullying, doar 29,3% sunt siguri că îl înțeleg, îl pot recunoaște și preveni (decalaj de 55,1 puncte procentuale). A doua contradicție: 77,4% dintre tineri se informează de pe rețelele de socializare, însă doar 10,2% au încredere în conținutul viral (decalaj de 67,2 puncte procentuale). A treia contradicție: 71% au încredere în psihologi și specialiști, dar doar 17,8% au primit educație formală despre cyberbullying (decalaj de 54 puncte procentuale). Studiul demonstrează că tinerii operează cu o cunoaștere fragmentată și asimilată pasiv din medii în care nu au încredere, constituind o vulnerabilitate sistemică. Absența unei cunoașteri consolidate și structurate nu este doar o lacună didactică, ci o problemă de sănătate publică.

Cuvinte-cheie*: cyberbullying, percepție, cunoaștere superficială, decalaj epistemologic, educație digitală, mass-media, gândire critică, responsabilitate etică, tineri, studenți.*

CYBERBULLYING PERCEPTION AMONG STUDENTS – THE GAP BETWEEN EXPOSURE AND DEEP UNDERSTANDING

In the Republic of Moldova, the cyberbullying victimization rate reaches 53.4%, 3.5 times higher than the European average of 15%. This research examines 314 Moldova State University students' perceptions of the phenomenon and reveals three critical contradictions. First contradiction: while 84.4% declare themselves familiar with the term cyberbullying, only 29.3% are confident they understand, can recognize, and prevent it (55.1 percentage point gap). Second contradiction: 77.4% learn from social media, yet only 10.2% trust viral content (67.2 percentage point gap). Third contradiction: 71% trust psychologists and specialists, but only 17.8% received formal education about cyberbullying (54 percentage point gap). The study demonstrates that young people navigate with fragmented knowledge, passively absorbed from environments they do not trust, constituting a systemic vulnerability. The absence of consolidated, structured knowledge is not merely a didactic gap but a public health problem.

Keywords: *cyberbullying, perception, fragmented knowledge, epistemological gap, digital literacy, arbitrary signs, mass media, critical thinking, educational institutions, ethical responsibility.*

Introducere

În mod cert, hărțuirea nu este un fenomen nou venit în istorie. Cu ceea ce se distinge prezentul nostru efectiv nu este intensificarea urii interpersonale, ci tranziția acesteia în mediile digitale. Această transformare se detașează de un simplul transfer într-un spațiu virtual. Evoluția comunicării online implică o restructurare fundamentală a mecanismelor de aplicare a discursului de ură. În mediul online, acestui fenomen i se atribuie prefixul *cyber* denotând afiliația directă la mediul online. Această redenumire nu este una decorativă, ea marchează și o transformare în esența hărțuielii: anonimitatea relațională, invizibilitatea agresivă, solipsism introspectiv și asincronitatea comunicării. Toate, în ansamblu, amplifică consecințele psihosociale ale violenței, depășind gravitatea bullyingului „tradițional".

La un nivel mai extins, dovezile științifice atestă o problemă de largă răspândire. Conform unui sondaj UNICEF pe 170.000 de tineri din 30 de țări, mai mult de o treime dintre adolescenți au experimentat cyberbullying online [6]. În context european, rata prevalenței a crescut de la 13% în 2018 la 15% în 2022 [6], marcând o traiectorie ascendentă care semnalizează, simultan, o insuficiență sistematică a răspunsurilor și soluțiilor educaționale. Situația în Republica Moldova transcende această medie continentală: conform

unui studiu național pe 1.026 de școlari, 53,4% dintre aceștia au fost victime ale cyberbullyingului [6] – o proporție de 3,5 ori mai mare decât media europeană. Această discrepanță poziționează țara printre cele patru state europene cu cea mai critică situație, alături de Bulgaria, Lituania și Polonia [9].

Cu toate acestea, în sursele de referință internaționale se relevă și un aspect care depășește domeniul statistic. Cercetări calitative în șase țări europene au arătat că atunci când adolescenții sunt întrebați cum definesc cyberbullyingul, răspunsurile lor dezvăluie o confuzie fundamentală privind criteriile constitutive ale fenomenului. Conceptele academice și anume cele de intenționalitate, repetitivitate, dezechilibru de putere sunt rareori menționate de tineri, iar definițiile lor rămân apropiate de o percepție superficială de simplă – „hărțuire online” [7]. Această discrepanță dintre familiaritate terminologică și înțelegere conceptuală nu reprezintă o simplă disensiune cognitivă, ci o vulnerabilitate în capacitatea de recunoaștere și răspuns la formele subtile ale fenomenului.

Context

Paradoxul central pe care se concentrează prezenta investigație emerge atunci când încercăm să interpretăm relația dintre amplasarea acestei crize și educația tinerilor care își duc viața, sigur nu integral, în mediile digitale. Există o presupunere implicită, larg răspândită în rândul autorităților, educatorilor și părinților: deoarece tinerii folosesc internetul zilnic și sunt în mod constant expuși fragmentelor de informații privind cyberbullyingul, ei trebuie să-l înțeleagă și să dispună de mecanisme de autoprotecție. Ideile de mai jos dezvăluie complexitatea și fragilitatea acestei logici. Cunoașterea nu se construiește prin expunere pasivă, ci prin învățare structurată, mediată de specialiști capabili să cultive o gândire critică și responsabilitate etică.

Materialul empiric a fost prelevat din răspunsurile a 314 studenți din cadrul Universității de Stat din Moldova, chestionați în octombrie 2025. În virtutea tipului de profil al respondenților a fost posibil să trasăm și limitele factologice ale studiului. Percepția comună încadrează studenții din învățământul superior într-o categorie cu o literație digitală ridicată și accesibilitate sporită la resurse informaționale. Or, în rândul acestui segment de populație privilegiat în ceea ce privește accesul la informație apare un decalaj între *familiaritate* și *înțelegere profundă*. Prin urmare, am putea presupune că situația în rândul tinerilor cu un acces limitat la educație trebuie să fie substanțial mai gravă. Este de remarcat faptul că prezența unui asemenea decalaj în rândul studenților sugerează că problema nu este una de ordinul maturității cognitive, ci una de design educațional și de necesitatea unor activități didactice orientate spre explicitare.

Metodologie

Cum s-a menționat deja, completarea chestionarului s-a desfășurat în perioada 29–30 octombrie 2025 pe un eșantion de 314 studenți de la USM. Respondenții au completat un chestionar de 10 întrebări deschise și semi-deschise, distribuit prin QR-code și prin canalele de comunicare digitale ale comunității studențești. Eșantionul a fost compus din 70,4% femei (n=221) și 29,6% bărbați (n=93), cu distribuția vârstelor concentrată în intervalul 18–21 ani (86%, n=270). Toți respondenții erau rezidenți în Chișinău la momentul colectării datelor. Metodologia de eșantionare non-probabilistică implică limitări externe pe care nu putem să le trecem cu vederea: rezultatele nu pot fi generalizate la întreaga populație studențească a Moldovei. Eșantionul prezintă o preponderență feminină și o concentrare geografică în capitală, unde accesul la internet și competențele digitale sunt mai ridicate. Aceste limitări implică faptul că măsurătorile obținute pot fi considerate conservatoare, convenționale, dar care ne ajută să înțelegem tendințele și situația cu privire la modul în care este perceput cyberbullyingul de către tineri. Cu toate acestea, constatările se aplică asupra cunoașterii mecanismelor de comprehendare a cyberbullyingului în rândul unei populații tinere urbane cu o literație digitală inițial ridicată.

Familiaritatea versus înțelegerea mecanismelor

Observația structurală care organizează prezenta analiză se referă la un decalaj între expunerea la un concept și capacitatea de a-l operaționaliza cu precizie. Opt din zece respondenți (84,4%, n=265) declară familiaritate cu cyberbullying. Cifra pare mare și confirmă presupoziția inițială că tinerii cunosc termenul, au întâlnit imagini pe rețelele sociale, au auzit referințe în discursuri de conștientizare (*awareness*). Partea

problematică, însă, se reflectă în sentimentul de siguranță și gradul de înțelegere corectă a fenomenului. Răspunsul este dezechilibrat: doar 29,3% dintre respondenți (n=92) denotă posesia unei înțelegeri corecte. Decalajul de 55,1 puncte procentuale nicidecum nu este o discrepanță minoră, ci o discrepanță care dezvăluie o confuzie structurală între expunere și cunoaștere.

Aceeași idee este validată într-un studiu calitativ realizat în Belgia pe 53 de focus-grupuri cu elevi de 10-18 ani; Vandebosch și Van Cleemput (2008) au constatat că adolescenții interpretau cyberbullyingul simplist ca „bullying pe internet" și asociau termenul cu o gamă largă de comportamente. Ceea ce scapă din cadrul percepțiilor acestora este criteriul dezechilibrului de putere – care de altfel este o dimensiune centrală în definițiile științifice – pe care adolescenții îl înțelegeau invers: prin forță fizică sau abilități tehnice, nu prin dinamici relaționale și capacitate de dominație psihologică [7]. O cercetare comparativă pe 2257 de adolescenți din șase țări europene a concluzionat că există variații semnificative în modul de etichetare și conceptualizare a fenomenului [7].

O constatare similară este descrisă și în cadrul unei meta-etnografii recente care a integrat 13 studii calitative din 12 țări: autorii au identificat cinci concepte-cheie în înțelegerea tinerilor și au documentat discrepanțe fundamentale între perspectivele adulților și conceptualizările adolescenților [9]. În particular, doar 1,70% dintre adolescenți menționează intenționalitatea ca element definitoriu – deși aceasta constituie un criteriu central în cadrul cercetărilor științifice despre cyberbullying. Aceasta nu este o eroare concepută în stilul de viață al tinerilor. Este, mai degrabă, o reflectare a unui deficit didactic: nicio sursă de informare accesibilă tinerilor nu a prezentat explicit și sistematic criteriile academice de definire. Tinerii reușesc să asimileze fragmente din media digitală și discuții informale, dar, cu toate acestea, rămân la un nivel incomplet al înțelegerii, lipsit de un cadru conceptual unificator.

Paradoxul social media: sursă dominantă de informare cu o încredere minimă

De unde provin aceste cunoștințe fragmentare și de ce persistă în acest stadiu preliminar de asimilare? Răspunsul este revelator în privința disfuncțiilor sistemului informațional contemporan. Șaptezeci și patru de procente dintre respondenți (77,4%, n=243) declară că au aflat despre cyberbullying din social media – *feed-uri*, TikTok, *Instagram Reels*, postări partajate. Social media constituie, deci, sursa dominantă de informare. Totuși, doar 10,2% dintre respondenți (n=32) declară că au realmente încredere în posturile virale și conținuturile despre cyberbullying de pe aceste platforme. Decalajul de 67,2 puncte procentuale dezvăluie un paradox: *tinerii se informează și oarecum se instruiesc din medii în care nu au nici măcar încredere conceptuală*.

Acest tip de disjuncție se confirmă și într-un studiu realizat pe 180.919 tineri din 42 de țări în care s-a demonstrat că utilizarea problematică a rețelelor de socializare reprezintă cel mai puternic și consistent factor de risc pentru cyberbullying, creând un paradox *în care mediul principal de interacțiune și informare este simultan sursa principală de victimizare* [6]. Mecanismul din spatele acestui paradox este algoritmic și structural. Conținutul nu apare în *feed*-urile utilizatorilor pentru că aceștia l-au căutat în mod deliberat, cu intenție, ci pentru că contingența algoritmilor decizionali și gradul intereselor comerciale au condiționat expunerea acestor conținuturi. Cunoașterea devine, în consecință, pasivă, sporadică, inadvertentă, fragmentată și mediatizată în funcție de *viralitatea* afectivă mai degrabă decât de integritate educațională. Acest mod de abordare este diferit de modelul educațional tradițional, în care o persoană cu expertiza ghidează progresiv prin concepte conectate logic.

Decalajul dintre încredere în experți și acces la educație formală

Al treilea decalaj pe care îl identificăm este la fel de cras ca și celelalte din perspectiva politicilor publice și responsabilității instituționale. Șaptezeci și unu de procente dintre studenți (71%, n=223) declară că au încredere în psihologi și specialiști cu privire la informații și resurse credibile privind cyberbullyingul. Contradicția ce intervine din acest punct de vedere ne surprinde prin faptul că doar 17,8% dintre studenți (n=56) declară că au aflat despre cyberbullying din cadrul orelor de curs, traininguri sau teme integrate în curriculum. Decalajul de 54 de puncte procentuale trasează un tablou clar: tinerii au încredere în experți, dar se află într-un deficit de mijloace de comunicare cu acești experți.

Pentru un grup în care 26,1% (n=82) au experiență personală sau au fost martori la hărțuire online, această absență de mijloace de comunicare reprezintă o lacună care nu trebuie trecută cu vederea. Este un deficit structural în alfabetizarea cetățeanului digital. Cercetări sistematice au demonstrat că programele de intervenție concepute de psihologi și educatori specialiști sunt eficace: o meta-analiză pe 24 de studii subliniază că intervențiile reduc perpetuarea cu 9–15% și victimizarea cu 14–15% [9]. O meta-analiză mai vastă pe 50 de studii cu 45.371 de participanți a confirmat efecte semnificative [7], demonstrând că nu este vorba de un efect miraculos, ci de rezultate concrete atunci când intervențiile sunt proiectate riguros și implementate sistematic.

Un exemplu relevant ar fi programul Media Heroes (Medienhelden) de la Freie Universität Berlin care operează prin metoda cascadei. Psihologii formează mai întâi profesorii, care apoi implementează și diseminează cunoștințele în sălile de studiu. Analizele pe 593 de elevi au demonstrat reduceri semnificative ale cyberbullyingului [10]. Aceasta ilustrează exact ceea ce se impune: transfer deliberat de competență de la specialiști la educatori, urmat de predare sistematică și continuă.

Actul căutării: pasivitate și reactivitate

Un ultim aspect comportamental denotă că patru din zece respondenți (45,3%, n=142) declară că ar căuta informații structurate cu privire la cyberbullying atunci când observă pe cineva hărțuit direct sau atunci când ei înșiși se află în rolul de victimă implicați în situații de criză. Aceasta descrie o modalitate reactivă. În rezultat, cunoașterea nu este una de ordin preventiv și anticipator, ca o competență de viață necesară, ci este invocată doar când suferința devine acută și imperioasă. Educația preventivă reală necesită o abordare proactivă și intenție voluntară – resurse pe care adolescenții și tinerii le mobilizează selectiv și doar în situații de urgență. Doar educația formală structurată, condusă de specialiști, poate transforma cunoștințele din registru reactiv în registru preventiv, cultivând o atitudine de vigilență și responsabilitate care previne criza.

Cele trei decalaje identificate nu sunt doar niște imperfecțiuni statistice. Ele dezvăluie o disfuncție sistemică în comunicarea asupra riscurilor digitale și în puterea instituțională de a transforma cunoștințele în competență comportamentală și responsabilitate etică. Problema fundamentală nu este cantitatea de informații disponibile – aceasta este abundentă, în special pe social media. Problema, de fapt, este calitatea, coerența și rolul esențial al implicării expertizei în structurarea acestei informații. Tinerii experimentează fragmente izolate de cunoaștere, fără a le putea integra într-un cadru conceptual coerent, fără a putea pune întrebări critice și fără a beneficia de o relație dialogică cu cineva care înțelege nu doar definiția cyberbullyingului, ci și dinamica psihologică, socială și etică.

Concluzii

Lipsa unei baze teoretice solide explică efectele modeste ale intervențiilor implementate fără suportul unui expert. Și invers: programele concepute de specialiști și implementate sistematic, cu monitorizare continuă, pot produce schimbări semnificative, dacă ar avea o cale de pătrundere în circuitul cotidian al tinerilor. În aceste condiții, o provocare a specialiștilor și a instituțiilor de educație nu este să informeze și să convingă tinerii de existența cyberbullyingului. Ei cunosc deja acest fenomen din experiență. Din această perspectivă, tinerii au nevoie de o echipare conceptuală precisă, de o abilitate de a recunoaște formele subtile ale fenomenului regăsite în mecanisme de anticipare și retroacțiune pragmatică, și mai important, de o abordare integră din punct de vedere etic în mediile digitale. În urma acestor intervenții, tinerii vor avea parte de o poziție mai consolidată în mediile digitale, cu o participare bazată nu pe un ton moralizator, ci pe o atitudine critică raportate la propriile experiențe și responsabilități.

Rezultatele prezentei investigații relevă necesitatea unei transformări în abordarea educației digitale. Tinerii nu au nevoie de o expunere pasivă la informații dispersate prin social media. Ceea de ce ar avea nevoie se raportează la informații veridice cultivate în relațiile lor de învățare cu specialiștii ce se află în rolul unor facilitatori de gândire critică și atitudinea morală de implicare și grijă socială. Intervenția nu poate rămâne la nivelul retoricii generalizante. Ea necesită o complexitate interactivă proiectată în implicarea directă a psihologilor în formarea educatorilor și profesorilor; teme speciale integrate și structurate în programe de studii, configurate într-un design de conținut care prioritizează dezvoltarea gândirii critice; crearea de spații sigure pentru tinerii în care aceștia pot explora și pune întrebări.

Programele europene care funcționează după aceste principii – cu implicarea directă a specialiștilor – produc schimbări măsurabile. Studenții nu doar rețin informații mai bine; sunt mai predispuși să schimbe atitudinile proprii și să reacționeze prompt atunci când se confruntă cu hărțuire [7]. Pentru Republica Moldova, rata de 53,4% a adolescenților cu experiență de cyberbullying nu este o simplă statistică. Ea reprezintă realitatea unei generații crescută de adulții care nu le-au explicat structurat și sistematic ce este, cum se recunoaște și cum poate fi prevenit cyberbullyingul. Sistemul educațional actual nu oferă nici instrumentele pentru a înțelege ceea ce li se întâmplă, nici spațiile pentru a procesa critic ceea ce experimentează. Intervenția specialiștilor – psihologi, educatori, cercetători – nu este confort; este necesitate structurală.

Bibliografie:

1. ALEXEI, A. (2024). Primary Assessment of Cyberbullying in the Republic of Moldova. In: *Journal of Social Sciences*, 6(4), 125–140. Disponibil: https://doi.org/10.52326/jss.utm.2023.6(4).11 (Accesat: 10.03.2026)
2. CRAIG, W., BONIEL-NISSIM, M., KING, N., et al. (2020). Social media use and cyber-bullying: A cross-national analysis of young people in 42 countries. In: *Journal of Adolescent Health*, 66(6S), S100–S108. Disponibil: https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.03.006 (Accesat: 10.03.2026)
3. GAFFNEY, H., FARRINGTON, D.P., ESPELAGE, D.L., TTOFI, M.M. (2019). Are cyberbullying intervention and prevention programs effective? A systematic and meta-analytical review. In: *Aggression and Violent Behavior,* 45, 134–153. Disponibil: https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.07.002 (Accesat: 10.03.2026)
4. MENESINI, E., NOCENTINI, A., PALLADINO, B.E., et al. (2012). Cyberbullying definition among adolescents: A comparison across six European countries. In: *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networkin*g, 15(9), 455–463. Disponibil: https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0040 (Accesat: 10.03.2026)
5. POLANIN, J.R., ESPELAGE, D.L., GROTPETER, J.K., et al. (2022). A systematic review and meta-analysis of interventions to decrease cyberbullying perpetration and victimization. In: *Prevention Science*, 23, 439–454. Disponibil: https://doi.org/10.1007/s11121-021-01259-y (Accesat: 10.03.2026)
6. UNICEF & UN SPECIAL REPRESENTATIVE OF THE SECRETARY-GENERAL ON VIOLENCE AGAINST CHILDREN (2019). *More than a third of young people in 30 countries report being a victim of online bullying.* Disponibil: https://www.unicef.org/press-releases/unicef-poll-more-third-young-people-30-countries-report-being-victim-online-bullying (Accesat: 10.03.2026)
7. VANDEBOSCH, H., VAN CLEEMPUT, K. (2008). Defining cyberbullying: A qualitative research into the perceptions of youngsters. In: *CyberPsychology & Behavior*, 11(4), 499–503. Disponibil: https://doi.org/10.1089/cpb.2007.0042 (Accesat: 10.03.2026)
8. VLAANDEREN, A., BEVELANDER, K.E., KLEEMANS, M. (2020). Empowering digital citizenship: An anti-cyberbullying intervention to increase children's intentions to intervene on behalf of the victim. In: *Computers in Human Behavior,* 112, 106459. Disponibil: https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106459 (Accesat: 10.03.2026)
9. WHO REGIONAL OFFICE FOR EUROPE (2024). *Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) 2021/2022* – Volume 2: Peer violence and bullying. Disponibil: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/376323/9789289060371-eng.pdf?sequence=1 (Accesat: 10.03.2026)
10. WÖLFER, R., SCHULTZE-KRUMBHOLZ, A., ZAGORSCAK, P., et al. (2014). Prevention 2.0: Targeting cyberbullying @ school. In: *Prevention Science*, 15(6), 879–887. Disponibil: https://doi.org/10.1007/s11121-013-0438-y (Accesat: 10.03.2026)

Date despre autor:

Andrei PERCIUN, doctor în filosofie, lector, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0003-0401-0604
E-mail: andrei.perciun@usm.md

Prezentat: 01.03.2026
Recenzat: 10.03.2026
Acceptat spre publicare: 20.05.2026